

DLA doktori értekezés tézisei

Kéry János

Székely Imre (1823–1887) életrajza,
magyar ábrándjai és műveinek jegyzéke

Témavezető: Nagy Péter

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28. számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok besorolású
doktori iskola

Budapest

2015

I. A kutatás előzményei

Székely Imre és művészetének kutatása igencsak hiányosnak tekinthető. Búvó patak módjára újra és újra felbukkant, majd merült ismét ismeretlenségbe. A legfontosabb írások Dr. Isoz Kálmán, Dr. Jakó István és Demény János tollából származtak, de foglalkozott vele Sebestyén Ede, Dunkel Norbert, Eckhardt Mária és Major Ervin is, valamint egy mesterdolgozat is született Dorothy J. VanAndel Frisch-től a témában.

A Székellyel foglalkozó irodalom, illetve a saját kutatásaim alapján megállapítható, hogy bár nem helyezhetjük Székelyt a zenetörténet legnagyobbjai közé, munkássága mégis jelentősnek tekinthető, mely kitörölhetetlen nyomokat hagyott kortársaira és az utókorra egyaránt.

Mindezek tudatában azonnal feltűnik, hogy jelentősége ellenére csak rövid, vagy hiányos életrajzok jelentek meg róla, legjelentősebb műcsoportjáról, magyar ábrándjairól nem készült átfogó tanulmány, és ami a

leginkább hiányzott: nem létezett az életművet bemutató műjegyzék.

II. Források

Az életrajz összeállításához a legrészletesebb forrásanyagot Dr. Jakó István, Székely Imre dédunokaöccsének írásai szolgáltatták, melyet elsősorban korabeli újságcikkekből, évkönyvekből, és lexikonokból vett információkkal egészítettem ki. Ezen kívül sokat merítettem az MTA BTK Zenetudományi Intézet, Magyar Zenetörténeti Osztályának, Magyar Zenetörténeti adattárából, melyet az esetleges későbbi Székely-kutatás megkönnyítése érdekében ki is egészítettem.

Az ábrándok feldolgozásához, saját munkám kiegészítéseként felhasználtam már létező elemzéseket is, többek között Eckhardt Máriától, és Dorothy J. VanAndel Frisch-től. Belekerültek a dolgozatba továbbá kortárs szerzők gondolatai is, teoretikus, kritikus és elemző írásokból, többek között Bartalus Istvántól,

Ábrányi Kornéltól és Mosonyi Mihálytól.

A műjegyzék elkészítéséhez elsősorban az Országos Széchényi Könyvtár anyagát használtam fel. Amellett, hogy ez a könyvtár rendelkezik a legteljesebb kottaválasztékkal Székely Imre kiadott műveiből, az egyetlen hely, ahol kéziratokat is találtam. Kiegészítésképpen feldolgoztam a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, az MTA BTK Zenetudományi Intézet, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola (a Nemzeti Zenede utódintézménye) és a Kodály Archívum Székely-gyűjteményét is. Nagy segítségemre volt, hogy egy-két Magyarországon nem hozzáférhető kiadványhoz, a Németországban élő Esztergályi Dorottya, Székely Imre ükunokahúga révén hozzájuthattam. Végezetül sok adatot tudtam egyeztetni, illetve több esetben is pótolni tudtam hiányosságokat, Mona Ilona *Magyar zeneműkiadók és tevékenységük 1774-1867* című könyvéből, továbbá a Hofmeister XIX, a British National Library, a KIT-Bibliothek és a Bibliothèque nationale de France online katalógusai segítségével. Mindezen utóbbi

kiegészítések csak igen körülményesen, vagy egyáltalán nem lehettek volna kivitelezhetőek akárcsak egy évtizeddel korábban is.

III. Módszer

Az életrajz összeállításánál igyekeztem minden elérhető, a zeneirodalom szempontjából fontos életrajzi adatot összeválogatni és közölni.

Az ábrándokat megpróbáltam a legfontosabb szempontok szerint bemutatni és csoportosítani. Időnként egy-egy ábrándot, vagy annak részletét, egy-egy jelenség, vagy bizonyos tendenciák érzékeltetése céljából külön kiemelve is elemeztem. Mindemellett az életmű egyéb sarkalatos pontjaira is igyekeztem felhívni a figyelmet, és mindezek tudatában megkíséreltem felvázolni szerzőjük jelentőségét és hatását kortársaira és az utókorra, valamint válaszokat kerestem az életmű jelentősége és ismeretlensége közötti ellentmondás lehetséges okaira.

A műjegyzék készítésekor, a *Grove Dictionary of*

Music lexikonban található műjegyzékekből inspirációt merítve összegyűjtöttem a különböző kiadások adatait, és összehasonlítottam a fennmaradt kéziratokkal, vagy azok töredékeivel. Amennyire lehetséges volt, időrendi sorrendbe tettem, és műfajok szerint csoportosítottam az eddig talált 466 művet, törekedve a művek közötti tematikus rokonságok feltüntetésére is.

Dolgozatom ezzel azon zenetudományi munkák közé sorolható, mely a XIX. századi, elsősorban magyar zenei élet még feldolgozatlan, hiányzó részleteit kutatja.

IV. Eredmények

Székely Imre műveinek fokozatos megismerése egyre inkább nyilvánvalóvá tette számomra, hogy a művek mennyisége és minősége, valamint szerzőjük ismeretlensége nem állnak egyenes arányban egymással. Ebben az egyre erősödő meggyőződésemben az egyébként igen hiányos szakirodalom átolvasása is megerősített, miszerint Székely Imre életművének

feltárása fontos a XIX. századi magyar, de akár a nyugat-európai zenei élet feltérképezése szempontjából is, hiszen hatásai – elsősorban hazánkban – mind a mai napig nyomon követhetők.

Azzal, hogy korabeli, eddig fel nem dolgozott dokumentumokkal kiegészítve összeállítottam Székely Imre eddig csak magánkézben lévő, vagy csak rövidített formában megjelent életrajzát, legfontosabb műfajcsoportját, magyar ábrándjait bemutattam, és az eddig nem létező műjegyzéket elkészítettem, egy, a jelentőségéhez képest méltatlanul elfeledett életmű már régen esedékes feldolgozásához járultam hozzá, Demény János profetikus szavait részben beteljesítve:

Székely Imre hagyatékának további feltárása – akkor¹ – a zenei forrongások és a világcataklizmák örvénylésében süllyedt el, hogy azután egy távoli korban a késői idők kutatói figyelemmel hajoljanak az életmű teljes történelmi értelmé fölé.²

1 A XX. század elején.

2 Demény János: „Székely Imre életműve a lemezszám-kutatás tükrében”. In: Bónis Ferenc (szerk.) : *Magyar Zenetörténet Tanulmányok Szabolcsi Bence 70. Születésnapjára*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1969.): 201–214. 214.

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó
tevékenység dokumentációja

Hangversenyeim, melyeken elhangzott Székely Imre *I. Magyar Ábrándja* (K1):

2011. február 6., 11 óra. Budapest, Régi Zeneakadémia. Doktori koncertek.

2011. november 17., 19 óra. Budapest, Zeneakadémia, Doktori terem. Doktorkollégium. Előadás és bemutató Székely Imre életéről, műveiről.

2012. október 20., 18 óra. Mexikóváros, Palacio de Bellas Artes, Manuel M. Ponce Terem. Szólóest.

2013. április 16., 18 óra. Debrecen, Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola, Kodály Terem. Jótékonysági koncert.

2013. szeptember 15., 15 óra. New Haven, Yale Egyetem, Sudler Hall. Nemzetközi Zongoraünnepély.

2014. május 31., 18 óra. Sopron, BW Pannonia Hotel, Európa Terem. Szóló- és négykezes est. Km.: Kéry Tamás.